

Turku 1973. Osmo Jokinen, Heikki Kaukoranta, Ilpo Hakasalo, Jukka Rislakki.

Sarjainfo 3/1981

MISTÄ KAIKKI OIKEIN ALKOI

Suomen Sarjakuvaseuran perustava kokous pidettiin 25. 11. 1971 Amos Anderssonin taidemuseossa Helsingissä, mutta sitä ennen oli tehty jo paljon myyräntyötä sarjakuva-alan yhdistystoiminnan hyväksi. Niinpä seuran perustamisen ja sen alkutaipaleen valottamiseksi järjestettiin 27. 11.81 Kaukorannoilla keskustelu menneiden muistelemiseksi.

Tilaisuudessa olivat mukana seuraavat henkilöt (suluissa tekstissä käytettävät nimikirjaimet): Soile Kaukoranta (SK), Heikki Kaukoranta (HK), Ilpo Hakasalo (IH), Osmo Jokinen (OJ), Jukka Rislakki (JR), Heikki Jokinen (HJ) ja Juhani Tolvanen (JT).

JT: Millainen oli se porukka, joka suunnitteli sarjakuvaseuran perustamista?

JR: Suunnittelu alkoi keväällä 1971 ja siinä olivat mukana Osmo Jokinen ja Kaukorannat. Jokinen puhui minulle siitä ja Kaukorannan Heikki keksi, että pannaas lehteen ilmoitus, jotta saataisiin porukkaa ympäri maata.

HK: Jukka, joka oli jo silloin Hesarissa töissä, keksi Helsingin Sanomien nuorten osaston. Jukan postilaatikkoon käskettiin tuoda kirjeet ... ja silloin tuli se hauska kirje joka alkoi: "Olen 32-vuotias englannin lehtori..." eli Pekka Tuliara oli aika pian mukana.

JR: Aluksi me kokoontuimme Kaukorannoilla ja sitten myös joitakin kertoja Joonaksen luona.

IH: Minä tulin mukaan siinä vaihees-

sa kun oltiin Joonaksen luona. Osmo Jokinen oli minullekin vetäjänä.

OJ: Alkuun liittyi tärkeänä osana Amos Anderssonin taidemuseo. Indententti Bengt Bonsdorff oli aina puhunut, että eikös sarjakuva kuulu myös taide- näyttelyihin ja sitten hän oli huomannut tämän keski-euroopassa kiertäneen sarjakuvanäyttelyn. Sen tueksi piti sitten saada samanlainen suomalaisesta näyttelyaineistosta.

HK: Ja Bonsdorff otti yhteyttä sinuun.

OJ: Joo, kun minä olin aina sille nappanut, että tällainen näyttely sarjakuvasta pitäisi saada yleensä Suomeen. Se Amos Anderssonin näyttely sai valtavan suosion, sitä kävi katsomassa yli 25 000 henkeä mikä yleisömäärä oli Amos Anderssonin kaikkien aikojen toiseksi suurin.

JR: Sarjakuvaseuran perustava kokous oli sitten vielä sen näyttelyn aikana.

OJ: Se oli kuulunut itsestään selvään tähän, että vieläpä niissä tiloissa saa-

tiin pitää se kokous... siellä oli 40 ihmistä paikalla ja siitä sitten alkoi voimakas jäsentenhankinta.

SK: Niissä alustavissa kokouksissa huhuttiin siitä, että nyt tällainen nävtely on mahdollista saada Suomeen ja se tietysti innosti lisää.

HK: Niin, puhetta sarjakuvaseuran perustamisesta oli jo edellisenä vuonna, kun nuorison taidetapahtuma -70 arvosteluraadin kokouksissa minä puhuin Pekka Gronowille ja Timo Aarnialle, että tällainen ajatus voisi olla kiva, mutta eivät ne ainakaan sillä tavalla innostuneet, että olisivat sanoneet: "No, okei, tehdäänpä ja perustetaan sarjakuvaseura".

OJ: Me asuimme Ilpo Hakasalon kanssa 60-luvulla samassa rapussa ja tiesimme toistemme olemassaolon.

IH: Aivan, ja vaikka sarjakuvaa ei silloin taidettu sanalta mainita, niin me puhuimme kyllä ainakin ohimennen myös järjestäytyneestä populaarikulttuuriharrastuksesta.

HJ: Alkoiko se siis siitä, että mukana oli ihmisiä, jotka olivat kiinnostuneita ensin populaarikulttuurista tai viihdestä yleensä ja sitten tulivat tähän erikoisalaan vai oliko niin, että ensin oltiin kiinnostuneita sarjakuvista?

HK: Sekä että. Oli ihmisiä, jotka olivat eritavalla kiinnostuneita. Osmo on aina ollut kiinnostunut populaarikulttuurista laajemmin ja Rislakin Jukka oli jo siinä vaiheessa kirjoittanut sarjakuvasta. Minä taas olin sarjakuvaan orientoitunut, koska minulla oli jo yliopistolaisia töitä siitä. Niin, olin 1968 yrittänyt ottaa yhteyttä eurooppalaisiin sarjakuvajärjestöihin, mutta en saanut sieltä vastausta. Ajattelin silloin, että ei tule mitään, koska en ilmeisesti ikinä tule näkemään yhtään sarjakuvaa käsittelevää erikoislehteä enkä koskaan saa yhteyttä mihinkään.

Kunnes sitten erästä ranskalaisesta kirjallisuusbibliografiasta bande dessinée - otsikon alta löysin yhden sveitsiläisen lehden nimen ja siinä oli sen osoite - kirjoitin sinne ja monsieur Pierre Strinaldi vastasi; ja näin alkoivat kontaktit Keski-Eurooppaan syntyä.

JR: Kyllä tuo populaarikulttuuri oli kokonaisuutena pitkään mukana. Puhuttiin siitä, että sarjakuva olisi vain

vkksi osa. Puhuttiin, että perustettaisiin yhdistyksiä tangon harrastajille, kioski-kirjallisuutta käsittelemään jne. Sarjainfon piti tulla yhdeksi populaarikulttuurilehdeksi tai sitä olisi laajennettu siten, että siinä olisi ollut kaikkea, mutta siten se jäi.

IH: Ei se ihan alkuun tyssähtänyt, vaan kyllä sarjakuvaseuran jo pystyssä ollessa se oli vakavasti mukana. Kerran meillä oli kokous ravintola Vaakunan kabinetissa, jossa Arvo Salo johti puhetta ja mm. Marjatta Väänänen sihteeri puhui maaseutukulttuurista, silloin tarkoituksena oli perustaa Populaarikulttuurikeskus. Odotan edelleenkin, että siitä tulee jotakin.

JT: Entäs yhteydet Ruotsiin?

JR: Ruotsin sarjakuvaseuran lehteä seurattiin tarkkaan ja Magnus Knutsson kävi täällä useitakin kertoja, mutta yhteydenotto Ruotsiin tapahtui vasta sarjakuvaseuran perustamisen jälkeen.

JR: Amos Anderssonin näyttelyn aikaan televisio teki ohjelman, jossa lausimme vakavia sanoja sarjakuvasta. Sen ohjelman jälkeen saimme sitten sekä ihailijapostia että haukkuja, joissa paheksuittiin kuinka te voitte suositella lapsille tällaista roskaa.

Minä olin vuonna 1972 Seinäjoella äidinkielenopettajien päivillä puhumassa ja muutenkin meitä ruvettiin käyttämään paljon puhujina ja meiltä ruvettiin pyytämään lehtijuttuja jne.

OJ: Minä muistan olleeni Kerttu Mannisen kanssa yksillä äidinkielenopettajien talvipäivillä, jossa 400-päinen opettajalauma haukkui sarjakuvia. Kerttu Manninen uskalsi siellä sanoa, että jos Aku Ankka on Suomen huonoin sarjakuva, niin meillä ei ole mitään ongelmia, ja sitten minä uskalsin sanoa vierestä, että olen samaa mieltä.

HK: Amos Anderssonin näyttelyn ja sarjakuvaseuran perustamisen jälkeen seuraavana suurempina tapahtumina olivat Puupää-päivät kesäällä 1972 ja Populaarikulttuuripäivät saman vuoden syksyllä.

ENSIMMÄISET PUUPÄÄHATUT

OJ: Ajatus Puupää-päivistä syntyi, kun olimme Markku Jokipiin kanssa koamassa kumpikin omaa ohjelmaa radioon ja satuimme olemaan yhtäaikaan

radion äänilevystössä. Siinä yhteydessä käteeni sattui Puupää-levyn arkistokortti ja minä sanoin Jokipiille, että tämä kaveri pitäisi rehabilitoida: Pekka Puupää-tä on jo haukuttu liikaa. Siinä rupatellessa tuli esiin ajatus Puupää-päivien järjestämisestä. Samalla tuli esiin Puupäähattu ja puhuttiin, että eikö voitaisi jakaa hattu kulttuuriministeri Pentti Holapalle.

JR: Pekka Puupäähän ei silloin vielä ollut sarjakuvaseuran tunnus.

OJ: Markku Jokipi puhui asiasta elokuvakerho Prisman hallitukselle ja sieltä sitten soitettiin minulle, että olenko vielä sanojeni takana ja näin ne päivät päätettiin järjestää.

Pidettiin Prisman ja Sarjakuvaseuran neuvonpito, johon Ilpo Hakasalo järjesti mukaan Elannon ja minä Fennada-filmin. Fennada-filmi antoi käyttöömmä teatterin ja filmit ja Elanto rahoitti tilaisuuteen tehdyn Pekka Puupää-näyttelyn.

Tilaisuus oli valtava yleisömenestys, sillä paikalla oli kahtena päivänä yhteensä 3 000 ihmistä. Siellä puhuttiin pääasiassa suomalaisen lastenelokuvan surkeasta tilasta eli teemasta, joka olisi nykyäänkin yhtä ajankohtainen.

Alunperin oli tarkoituksena, että ensimmäisen Puupäähatun saisi kulttuuriministeri Holappa, minkä takia esim. TV-uutiset oli asiasta kärkyllä. Aikomuksenamme oli juhlallisesti painaa Holapan päähän Puupäähattu ja TV-uutiset olisi sitten saanut siitä puolen minuutin uutispätkän. Mutta jossain vaiheessa Holappa oivalsi, että asia voitaisiin käsitellä useammallakin tavalla ja häipyi sitten tavoittamattomiin.

Niinpä silloin jaettiin peräti neljä puupäähattua. Saajina olivat: Esa Pakarinen, Toto Kaila, Armand Lohikoski ja pihamies Pikkarainen eli Armas Jokio. Ensimmäisenä hattumaakarina oli Ilpo Hakasalo.

IH: Niin, ensimmäiset hatut saatiin Jaakko Jahnukaisen kautta. Hän hoiti nimittäin erään hattutehtaan mainontaa ja tällä tavoin hatut sai edullisesti. Ne tehtiin sekundamateriaalista tehtaan loppoaikana, mutta seuraavana vuonna marssin sitten Wahlmanille, josta kaikki myöhemmät hatut on tilattu.

HK: Siellä Prisman Puupääpäivillä joku - muistaakseni Sakari Haapaniemi - heitti minulle puolittain vakavissaan ja puolittain huulena, että tuostahan te

saatte seuralle vuotuisen palkinnon. Ja siitä se lähti sitten. Seuraavana vuonna sai hatun Turun Puupää-päivillä Joonas ja siitä lähtien on ollut kirjaamattomana perinteenä jakaa se ainoastaan sarjakuvapiirtäjille.

JT: Ja sitten syksyllä oli populaarikulttuuripäivät.

OJ: Niin, ne pidettiin sarjakuvaseuran ja Kriittisen korkeakoulun yhteistyönä. Kriittinen antoi tilan ja sarjakuvaseura järjesti ohjelman.

Tässä tilaisuudessa muuten Matti Kuusi lanseerasi käsitteen poplore! Kriittisen tilaisuuskin oli hyvin suositettu. Sali, johon mahtui 300 ihmistä oli täynnä molempina päivinä.

JT: Olitte sitten näiden menestysten jälkeen täynnä intoa. Mihin puritte sitä?

HK:Löimme päätämme seinään. Yritimme saada rahaa valtiolta jne. Joka tapauksessa toiminta lähti hyvin liikkeelle. Seuraavana vuonna pidettiin ne Turun Puupää-päivät ja Erkki Salosen ansiosta Jyväskylän Kesässä oli ensimmäiset Iloisten Kuvien Piirtäjien päivät.

JR: Ei meidän vaikutuksemme kaikille yltänyt, vaikka Sarjis-lehti syntyi, sen yleisen sarjakuvahuuman aikana.

Yritimme kovasti saada roska-sarjakuvia pois, mutta ei sillä ollut paljon vaikutusta.

HK: Kun tein nyt syksyllä historiaosuutta Sarjakuvat-kirjan toiseen painokseen, niin siihen bibliografiaan ei voinut tietenkään panna kaikkia Suomessa tänä aikana (1972 jälkeen) ilmestyneitä sarjakuva-albumeita. Laitoin vain kustantajan nimen ja että niitä ja niitä taiteilijoita löytyy. Jos joku sitten kysyy keitä nämä ovat, niin minä voin sanoa: "Ai te ette tiedä, no, katsokaa Sarjainfosta."

Silloin 70-luvun alussahan olivat Ruutu, Non Stop, Zoom ja Tintti ja Asterix eli myös albumit nousivat vahvasti maihin.

Kun Sarjakuvaseura nyt täytti kymmenen vuotta, niin Pauli Heikkilä kirjoitti siitä Helsingin Sanomiin puhuen seurasta niin kuin se olisi merkittäväkin kulttuurijärjestö ja yhtäkkiä minä huomasin, että totta vieköön, niin se onkin! ●